

ודגן שהם כלאים זה בזה, (3) אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה.

ואכתי מקשינן: ולרבי יאשיה, דאמר: אין אסור משום כלאים עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד, אבל תירוש ודגן לבד או דגן ודגן לבד אינם כלאים מן התורה, היכי מייתי לה [כיצד לומד הוא שאין תורמין

אפילו מתירוש על דגן ומדגן על דגן?! (4)

ומשנינן: רבי יאשיה מייתי לה הכי [כך הוא הלימוד לפי שיטתו]:

ומה תירוש ויצהר שאינם כלאים זה בזה אפילו על ידי דבר אחר, אין מתעשרין מזה על זה, תירוש ודגן או דגן ודגן שהן כלאים

כלאים זה עם זה, שהוא צריך ביאור. [ויש לעיין: למה לא עבדינן קל וחומר מיצהר ודגן שהם אינם כלאים זה בזה בשום דרך?!].

3. א. פירוש: תירוש ודגן היינו כלאי הכרם, ודגן ודגן היינו כלאי זרעים.

ב. כתבו התוספות: מכאן משמע שכלאי זרעים אסורים מן התורה, ואין חילוק בין כלאי הכרם לכלאי זרעים, אלא שזה אסור בהנאה וזה מותר בהנאה. וכדבריהם מבואר ברמב"ם [כלאים א א]: הזרע שני מיני זרעים כאחד בארץ ישראל לוקה, שנאמר "שדך לא תזרע כלאים".

ורש"י כתב כאן: כלאי זרעים מדרבנן, והתוספות כתבו עליו "ודומה שטעות סופר הוא, דכאן משמע שהוא דאורייתא", שהרי עושים מזה קל וחומר. אך הרש"ש העיר על דבריהם, דברש"י שבת פד ב [ד"ה ואחת באמצע] מבואר נמי שכלאי זרעים הוא מדרבנן. [אך ברש"י קדושין לט — הובא במשנה למלך תחילת הלכות כלאים — מבואר שהוא מדאורייתא, וכבר נשאר המל"מ שם בצ"ע על רש"י].

ג. מוכח מכאן ומהמשך הסוגיא, שלענין לימוד הקל וחומר הדין תלוי באיסור כלאים, ולא כפי שהיה נראה לומר לכאורה, שהדין תלוי אם הוא חשוב מין בשאינו מינו לענין כלאים בלבד, ולא איכפת לן אם אסרה אותם התורה או לא.

4. א. לפי פשוטו משמע, שלרבי יאשיה אין כלאים בזרעים אלא בחיטה שעורה וחרצן, והיינו דמקשה הגמרא: לרבי יאשיה הרי אי אפשר ללמוד מכה קל וחומר דכלאים, שהרי כולם אינם אסורים משום כלאים. וכן מתבאר מלשון רש"י שכתב: ולרבי יאשיה דאמר דגן ותירוש אינן כלאים, ודגן ודגן אינן כלאים, עד שיזרע שלשתן בבת אחת. ועל פי זה נתבאר בפנים.

אך התוספות כתבו לא כן, אלא — לאחר שהוכיחו שכלאי זרעים הוא מדאורייתא, והחילוק שבין כלאי הכרם לכלאי זרעים אינו אלא לענין הנאה — כתבו: ואפילו רבי יאשיה נמי אית ליה כלאי זרעים, ומחייב אפילו בחטה ושעורה לחודייהו משום כלאי זרעים.

וכן מבואר ברמב"ם, שהרי פסק את דברי רבי יאשיה בפרק ה מכלאים: הזרע שני מיני תבואה או שני מיני ירקות עם זרע הכרם הרי זה לוקה שתים, אחת משום "לא תזרע שדך כלאים", ואחת משום "לא תזרע כרמך כלאים". ואינו לוקה משום זרע כלאי הכרם עד שיזרע בארץ ישראל חטה ושעורה וחרצן במפולת יד. ובהכרח כוונת הרמב"ם היא, שמשום זרע כלאי הכרם אינו לוקה אלא באופן זה, אבל לוקה משום "שדך לא תזרע כלאים", שהרי פסק הרמב"ם בפרק א, שכלאי זרעים — דהיינו: זרע שני מיני זרעים כאחד, כלשון הרמב"ם שם — אסורים מן התורה ולוקים עליהם.